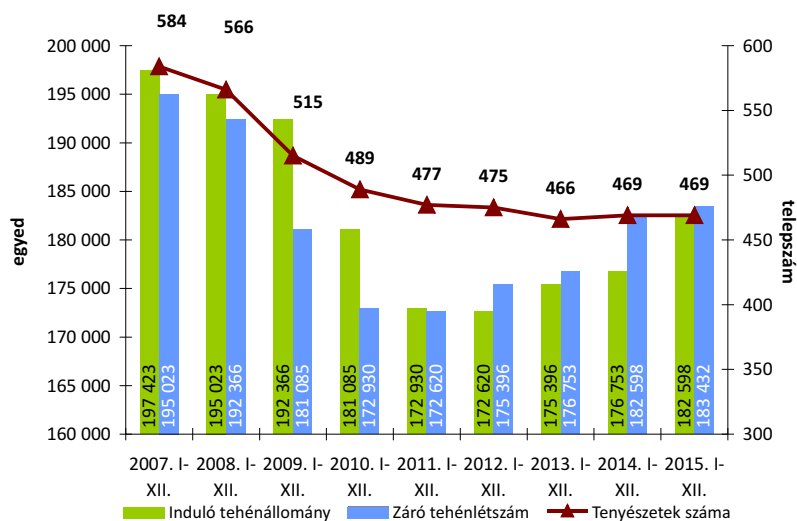
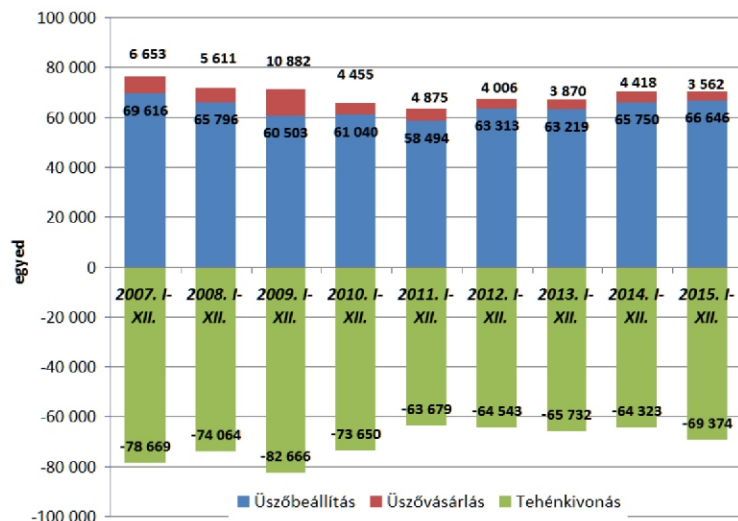

A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

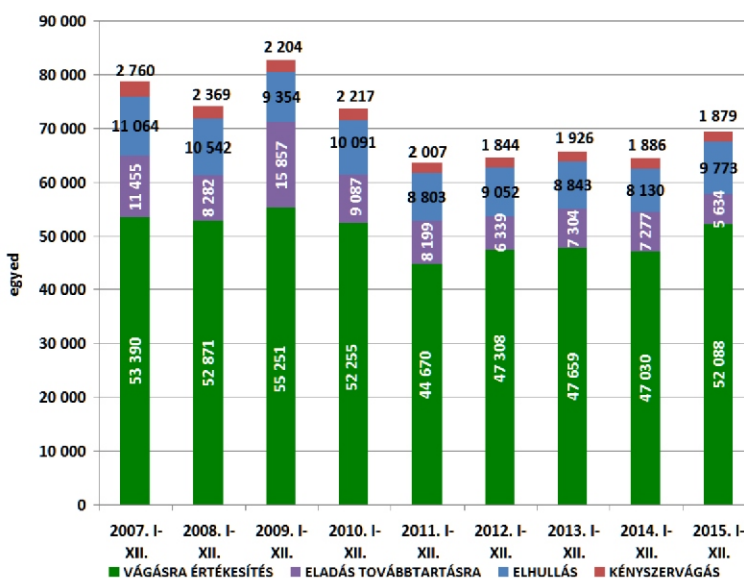
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-XII. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-XII. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-XII. hó)

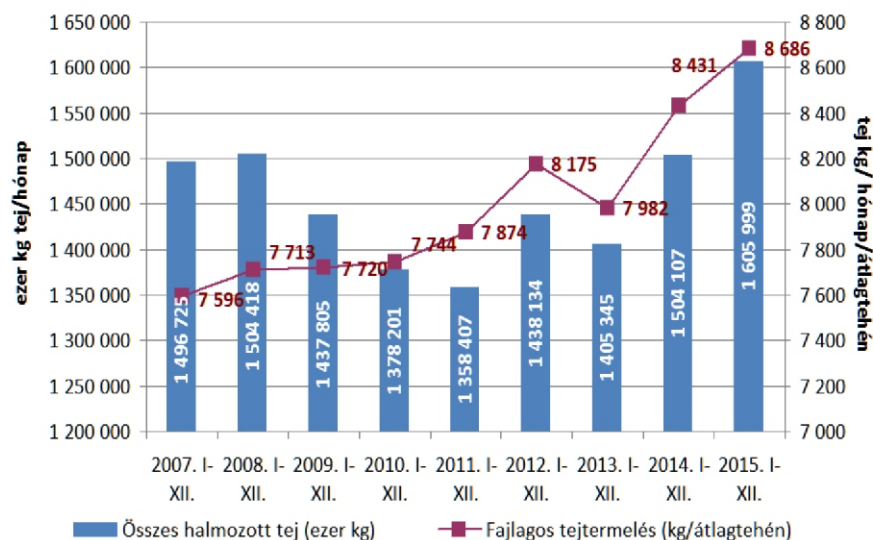

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tenyészetek száma 469 volt 2015 decemberében, sem az elmúlt év decemberéhez, sem 2015 novemberéhez képest nem változott. 2015. december végén a 2014. decemberihez képest 834-gyel (+0,5%) több termelésellenőrzött tehenet tartottak, vagyis gyakorlatilag az állomány létszáma stagnált 2015-ben. Az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma sem a 2014. év végi, sem a 2015 novemberi telepszámhoz képest nem változott, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 19,7%-kal (-115) kisebbedett. 2007 decembere óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 11.591 egyeddel (-5,9%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 334-ről 391-re nőtt.

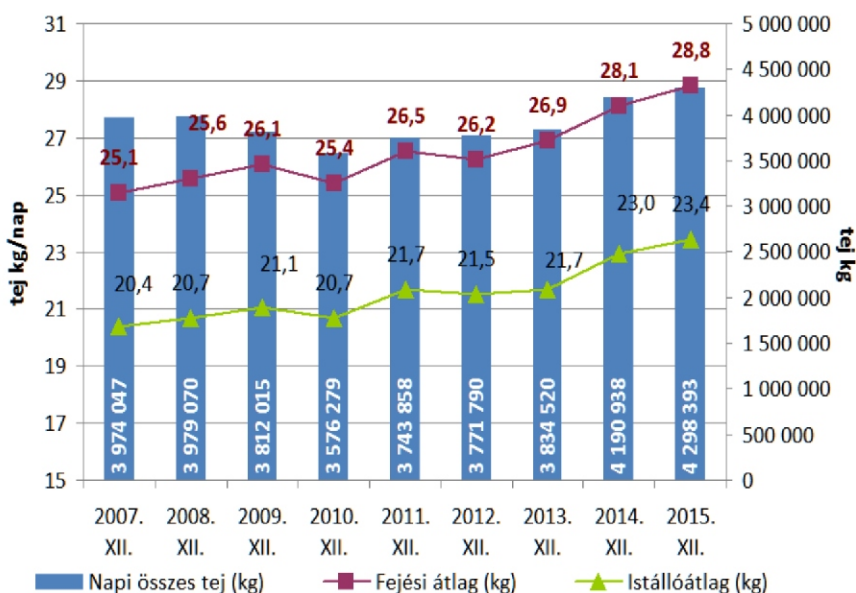
Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tenyészetek januári 1-jei induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehén; +3,3%) nőtt, de 2015-ben a tehenek száma csak nagyon picit nagyobbodott (+834 egyed; +0,5%). Ennek oka, hogy a 2014. évi magas bázisszám után 2015-ben még több üszőt állítottak be (+896 egyed, +1,4%), de az üszővásárlások száma már jelentősen visszaesett (-856 egyed, -19,4%) és a tehénkivonások száma is jelentősen nőtt (+5.501 egyed, +7,9%), ami az elmúlt 5 év legnagyobb számú kivonását eredményezte. Összességében 2015-ben a termelésellenőrzött tehénállomány gyakorlatilag nem változott, de a tehénlétszám május óta tartó csökkenése - a novemberi, alig érezhető, átmeneti növekedés után - decemberben tovább folytatódott.

2015-ben az állományból kivont tehenek döntő többségét (75,1%-át) vágásra értékesítették, ami a legmagasabb arány a vizsgált 9 éves periódusban! A selejtezett tehenek száma 52.088 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,7%-áért a kényszervágás (1.879 egyed), 14,1%-áért (9.773 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők. Ugyanakkor a továbbtartásra értékesített állatok aránya a vizsgált periódusban a legkisebb (8,1%, 5.634 egyed), ami egyértelműen a tejpiaci válság hatása. 2015-ben az induló tehénállomány 28,5%-át selejtezték, 1,0%-át kényszervágták, 5,4%-uk elhullott, 3,1%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 38,0%-át vonták ki a termelésből, ami a korábbi évek átlagának felel meg.

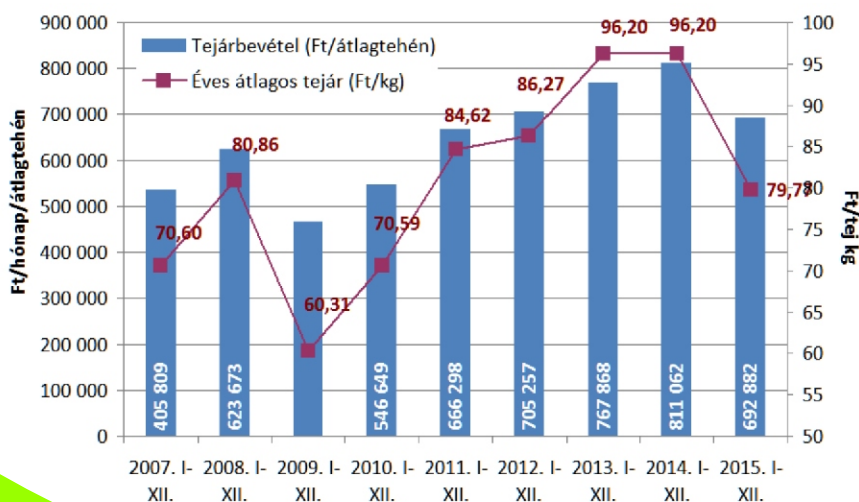
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-XII. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. XII. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-XII. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek összes halmozott éves tejtermelése 2015-ben jelentősen, 1,6 milliárd kg fölé nőtt, aminek - a tehéneltszám stagnálása mellett - szinte kizárólagos oka a fajlagos tejtermelés 8.686 kg-ra történő erőteljes emelkedése volt. 2014-hez képest a fajlagos tejtermelés +255 kg-mal (+3,0%), az összes halmozott tejtermelés pedig 101,9 ezer kg-mal (+6,8%) emelkedett, ami a vizsgált kilenc éves periódus messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg. Az EU-n belül a felvásárolt nyerstej mennyiségének növekedése 2015-ben a második legnagyobb mértékű volt Írország után.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 decemberében ez a mutató érezhetően nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+107,5 ezer; +2,6%), és az elmúlt kilenc év legnagyobb december havi termelési szintjét jelentette. 2007 óta 2015 decemberében volt mind a fejési átlag (28,8 kg), mind az istállóátlag (23,4 kg) a legnagyobb; 3,74, ill. 3,05 kg-mal több (+14,9%, ill. +15,0%), mint 2007 decemberében, és 0,69, ill. 0,48 kg-mal több (+2,5%, ill. +2,1%), mint 2014 utolsó havában. A fajlagos tejtermelési mutatók erőteljes növekedése 2012 óta töretlen.

A tehenenkénti tejárbevétel 2015-ben 693 ezer Ft volt átlagosan, 14,6%-kal kevesebb, mint 2014-ben, ami a fajlagos tejtermelés 3,0%-os növekedésének, valamint a termelői tejár nagyarányú, 17,1%-os csökkenésének eredője. A 2015. évi átlagos tejár 80 Ft/l alá esett, ami már jelentősen kevesebb 2011-es átlagánál is. 2015 decemberében a hazai tejfelvásárlási árak 75-80 Ft/l-es árszinten belül mozogtak, ami a 2014 év végéhez képest kb. 20%-os árcsökkenést jelent. A nyerstej kiviteli ára 85-90 Ft/l-es ársávon belül volt, ami egy év alatt több mint 15%-os árcsökkenésnek felel meg. A globális tejtermékpiacon a tejtermékek továbbra is alacsonyak, mivel a kereslet meghaladja a kínálat. Kína importja a gazdaság lassulása és a magas készletek miatt csökkent, míg Oroszországé a gyenge rubel, a gazdasági visszaesés, valamint a meghosszabbított embargó miatt lanyhult. Ugyanakkor a legnagyobb tejtermék-exportáló országokban, különös tekintettel a termelési kvótát kivezető EU-ra, a tejtermelés nőtt, ami a csökkenő ártrendet fenntartotta. Bár az alacsony árak miatt globális szinten a tejtermelés már visszafogásra került, de a nemzetközi kereskedelmet terhelő tejtöbblet eltüntetéséhez akár 1 évre is szükség lehet, így 2016-ban gyenge tejárakra számíthatunk.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék